

Dette transporteres af de Indfødte som i alle tørre Egne i Lædersække.

Til Festmaaltider slagtes Faar, der undertiden steges helt, efter at man i Forvejen har rensset Indvoldene ved at blæse igennem Anus. Undertiden ædes Kødet raat.

Ægteskabs Indgaaelse i Hadramaut foregaar paa samme Vis i Hovedsagen som i andre muhammedanske Lande. Hustruen erhverves ved Køb, og Ægteskaberne er særlig i Hadramaut meget løse, ligesom Sæderne i det hele skal være laxe. Skilsmisser er meget lette at opnaa, hvad naturligvis ikke højner Moralens. Blandt de Indfødtes Underholdningsemner skal nævnes deres Spil paa simple Strenginstrumenter, der enten spilles som en Art Violin eller Guitar, Dans og Sange. De sidste er mest af erotisk eller panegyrisk Art; de er raa, men harmoniske.

Hvad den gamle Tid i Hadramaut angaar, skal der være fundet Spor af sabæisk og himjarisk Kultur, særlig en Del himjariske Indskrifter. Dette Spørgsmaal, der dog kun i Periferien vedrører Geograferne, er imidlertid endnu mindre undersøgt end de geografiske Forhold, der i denne lille Opsats kun er skildret i ganske løs Oversigtsform.

Literatur: Freiherr von Maltzan, Reisen in Arabien I Bd. Reise nach Südarabien. II Bd. Adolph von Wrede's Reise in Hadramaut, Braunschweig 1873. Rectus Haandbog. Hann's Klimatologie 1908. Bahnson, Etnografien 1900: H. J. Carter, Memoir of the Geology of South Arabia, Journ. Bombay Br, R. A. S. 1852. Defflers, Reise nach Hadramaut, Pet. Mitt 1890. Leo Hirsch, Rejsen in Süd-Arabien. D. H. Müller, Die Burgen und Schlösser Süd-Arabiens, Akad. d. Viss. 1879-80. J. R. Wellsted, Travels in Arabia, London 1838. Th. Bent, Exploration of Hadramaut, Nature Vol. 50. E. Elson, Shehr und Makalleh an der Südküste von Arabien. Leo Hirsch, Ein Aufenthalt in Makalla, Globus 1897.

Den første danske Undersøgelsesekspedition til Diskobugt 1727.

Ved

H. Ostermann.

Efter gentagne Uheld med Besejlingen, Kolo-niens Forsyning og Handelen med de Indfødte opgav »Det Bergenske Compagnie«, som var stiftet 1720 paa Hans Egedes Initiativ, efter 6 Aars Virksomhed Ævret og »havde gandske frasagd sig den Grønlandske Handel og Beseiling, saa som de havde sat alt for meget derpaa, uden at vente nogen Erstatning derfor igen«.

Til alt Held bestemte Frederik IV sig til foreløbig »at fortsætte Verket«. Men for at faa fastere Grund under Fødderne udsendtes 1727 »ogsaa med Skibet, efter Kongelig Ordre, en Commissionair, som skulde undersøge det Grønlandske Væsen«.

(Hans Egede: Omstændelig Relation 223-24).

Denne »Commissionair« hed (ifl. egen Underskrift) Christopher Jessen Pettersøn, og hans Hovedhverv var at undersøge, »om Landet Grønland med nogen Success kunde drives, Eller om Colonien tilbage schulle forfløttes«. Ved sin Ankomst til »Haabets Colonie« traadte han straks i Forbindelse

med »Raadet«, hvis Medlemmer, »Overhovedet« Hans Egede, Missionær Alb. Topp¹⁾, »Bogholderen« (Købmanden) Jac. Geelmuyden²⁾ og Assistenten Mathias Andr. Fersleff³⁾, hver for sig afgav vidtløftige Betænkninger, tildels formulerede som Svar paa en Række af Kommissionæren stillede Spørgsmaal⁴⁾. De var enige i Hovedsagen, nemlig at »Værket burde fortsættes«, omend der i Enkelt-hederne var nogen Divergens.

En af Pettersøns Opgaver var at faa »om viides nogen Underretning om Landets Beskaffenhed, og Tilstand ungefehr paa 68 eller 69 Grader eller

¹⁾ * 1697, i Grønland 1723-27, † 1742 som præst i Bergen.

²⁾ * 1705, i Grønland 1721-42, † 1768 som købmand i Grimstad.

³⁾ * 1697, i Grønland 1723-39, † 1763 som borgmester i Helsingør.

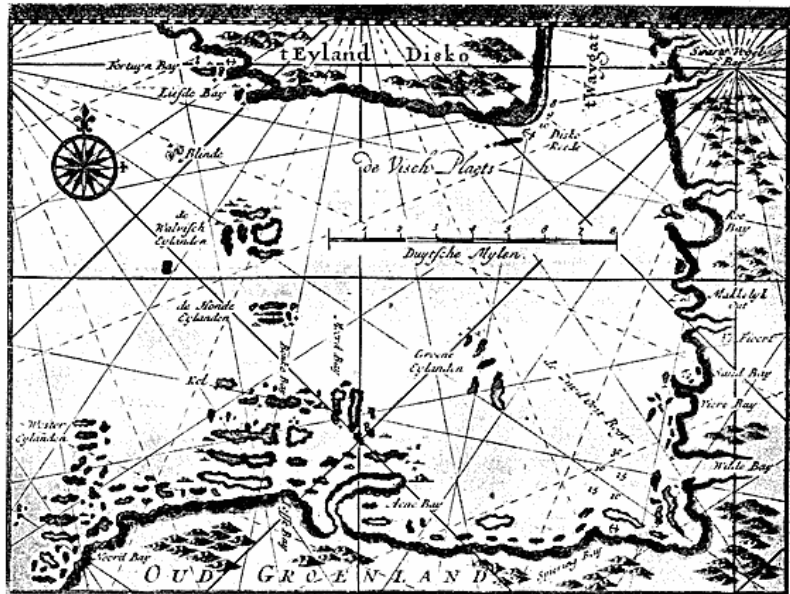
⁴⁾ De findes alle i en verificeret udskrift af »Raadets Protocoll« i Rigsarkivet. Et par af disse betænkninger giver interessante beskrivelser af landet og fortjener ved lejlighed at offentliggøres.

andre Stæder til een forsvarlig Colonies Oprettelse. Hvor nogen Leylighed kunde være hos til Colonien Understøttelse af Land og Vand, og god Skibs Havn til lige«.

Ordentlig Besked herom vidstes ikke. Fersleff havde 1724 været sendt som en Slags Supercargo med et af Kompagniets Skibe »paa Handling Nord efter«, de havde bl. a. »omsøgt i Bugten« (Diskobugt), og den Smule, han dengang havde »observerit«, havde han meddelt Direktionen i Bergen — hvilket formodentlig var Grunden til, at Opmærksomheden nu var bleven henledet ogsaa paa denne Egn. Men da Geelmuyden nu nærrede Betænkeligheder, idet han mente, at man først burde anlægge sydligere Kolonier, og da fra den nordligste af disse (Nepisane) udforske Forholdene i Diskobugt, specielt hvorledes disse var om Vinteren, saa kunde Nyanlæggelse dér altid senere finde Sted, besluttede Raadet straks at søge Spørgsmaalét løst. Man gav derfor Føreren af det ene af de ankomne Skibe, Hukkeren »d'junge Maria«, Ebbe Mitzel, som skulde Nord efter langs Kysten for at handle, Ordre til at besøge Diskobugt under Ledsagelse af Fersleff, undersøge Forholdene og Mulighederne for Koloni-anlæg og indgive Rapport om Udfaldet.

Rapporterne om denne i Literaturen hidtil ukendte Undersøgelsesekspedition til Diskobugt — den første danske — med efterfølgende Forslag af Hans Egede, nu tiltraadt af Geelmuyden, meddeles her efter Udskriften af »Raadets Protocoll«. Resultatet af den, Anlæggelsen af Kolonien Christianshaab, skulde endnu lade vente paa sig i 7 Aar.

Det ledsagende Kort, som viser alle de paa Ekspeditionen undersøgte Lokaliteter, er en Kopi af Kartonen i Gerard van Keulens »NieuweWassende Graeden Kaert van de Noord, Occiaen van Hiland tot inde Straet Davids«, (Amsterdam ca. 1720, jfr. Bibliographia Groenlandica 221), som hviler paa Skipper Lourens Feykes Haans Optagelser og som rimeligvis er det Kort, Ekspeditionen har sejlet efter.

1. Skipperens Rapport.

Efter Mons^e Christopher Jessen Petersøns forlangende, Huad ieg har observerit paa de Steder, huor ieg med mit Skib har været Nord efter paa Handling, da tiener dette til tienstl: Efterretning som følger:

1727 den 13 Iunij Vinden S: S: O: og S: O: Een beqvem og Bramstengs Kulte, som var Contrarie Vind, at komme med ind i Bugten¹⁾, og det tegnede sig til Sne- Kaver, da Resolverede Vi os til at løbe ind i Hvalfisk Eilanderne²⁾, og Seiglede Vi den Tid Vi hafde Loveret saa høyl, at Vi kunde komme ind i Hafnen, Indløbet var N: W: og siden ost om Hucken, huor Vi kom ind i Havnen og lod Vor Ancker falde paa 10 fafner Sand grund, fortøiede os for N: W: og S: O:, Der log ind i Hafnen 12 store Hval fangere af Hollender og Hamborger Skibe, og fant Vi for os en meget skøn Havn³⁾, og der er 3de udløber igien, og ikke forligge⁴⁾ nogen Vind: Efter at vi kom ind i Havnen blef megen Sne Kave, som Continuerede heele Natten igiennem. Den 15 dito med en ostl: Vind gick Vi Seigl derfra og Loverede os

¹⁾ Diskobugten.

²⁾ Omdøbtes (skriv. af 9/2 1778) til Kronprindsens Eylande.

³⁾ Mellem den sydlige Øgruppens Øer: Nunarssuag, Uiordleg, Kitsigsoq og Kitdlit.

⁴⁾ ɔ: forsømme ved at ligge for længe paa et Sted (Viden-skabernes Selskabs Danske Ordbog II, 195).

opefter ad Eiland Disco med Contrarie Vind, og avancerede saa vit op efter, at vi d. 16de kom om Aftenen paa Disco Reed, Vi seiglede Jnd østen for det østre Skiær, thi V: for dito Skiær, løber et Ref fra en Cabel Lengde, og liger der Vesten paa bem^{te} Skiær et andet Skier, som med høit Vand liger under Vandet. huor der bryder paa naar Vandet er lit udfalden. Det østre Skier, huor Vi løb ind, ligger $\frac{1}{2}$ fiernedeel tysk Miil fra Landet, Vi seiglede noget inden for samē Skier og lod Vor Ancker falde paa Disko Reed, paa $6\frac{1}{2}$ fafn goed Sand grund, og Kom der os nogle Wilde ombord, thi her var 8 à 10 Telter;

Den 17 dito foer ieg og Mathias Fersleff med min Jolle i Land at Recognisere, om hvor Steen Kul var at finde, og fick en Wildmand med Børn og Qvind folck med os derhen som [er] strax østen for Skantzen, eller Reeden af Desc^o), og var der en temelig Dal med Steen Kul, som gick i Aarer under Biergene, og var store Støcker udfalden i een liden Elf, som løb oven af Landet; Vi tog nu prøve af Steen Kullene med os, og berette de Wilde os, at en par Miile Westen for Desc^o Reed skulle og være Steen Kul at finde ^{?)}; Vi laa her for een aaben Strand, eller lægger Wal, naar Vinden løber til S: og S: S: O: og S: O: og gaar her en stor Siøe Baar³⁾ paa Landet.

Den samē dato om Aftenen med een laber Kulte af een westl: Kandt gick Seigl der fra, og kom d. 18de tilanckers i Rodbay⁴⁾ som var ikkuns en liden bugt⁵⁾ og stod Vores Ancker paa 33 fafner Sleck grund⁶⁾, og laae Vi saa ner med Skibet i Landet, at Vi med lagt Vand hafde ikkuns $2\frac{1}{2}$ fafn, og kunde neppelig lige fri fra Landet, og laae Vi her med en stor Hazard for store Js bierge som kom hid ind paa Hafnen, og laae os for Bougen saa Vi havde nok at gjøre med Js hager og Touer med stor Møye, at Varpe dennem fra os.

¹⁾ Saavel »Disko Rhed« som »den saakaldte Schans« (jfr. Fersleffs Rapport) omtales i L. Feykes Haans Beschryving van de Straat Davids, Amsterdam 1719.

²⁾ Ved Marraq.

³⁾ Stor Bølge (Vidensk. Selsk. Ordb, I, 221).

⁴⁾ Rodebay omtr. midt paa Diskobugts Inderkyst.

⁵⁾ Skibet maa have ligget i den lille Vig sydvest for Pladsen ud mod den aabne Diskobugt; den egentlige Havn nordost for Pladsen er en meget stor Bugt med to Indløb (udførlig beskrevet af L. F. Haan). Rimeligvis har der endnu ligget Vinteris her.

⁶⁾ Silkggrund ^{?)}: en glat, fed, leragtig Havbund (Vidensk. Selsk. Ordb. VI, 513).

Den 19 Iunij foer ieg og Math: Fersleff med Store Baaden op til Wildmændene at handle, og efter Vi havde handlet med de første wilde Mænder som Vi kom til, lod Vi Folkene med Baaden fare til de andre wilde Mænder, og Math: Fersleff og ieg gick over Land til dennem, da fandt Vi underveigs i Biergene en Svovel og Jern agtig Materie, hvoraf Fersleff tog een Prøve.

Dend 21 dito Middag med en Laber af een østlig Wind, mest stille gick seigl og boxserrede os ud fra Rohde Bay, thj der kom en stor Deel Js inde fra fiorden¹⁾ med Ebben uddrivendes, Vi vare befrygtende, om Vi skulde liget lengere udi forige Havn, at blive besedt af Jsen;

Dend 22 dito Middags tiider, kom Vi til ankers i Sandbay²⁾, paa $3\frac{1}{2}$ fafner Lagt Vand god Sand grund, og var neppe kommen ind paa Hafnen, for det begyndte at blæse en Storm af Een Synden Wind, saa Vi havde nock at gjøre med at faae Skibet fast giort, her er en braf stor Bugt Jnd efter, med deylig hvid Sand, og kommer der een liden Elf oven af Landet ned Rendende; i bem^{te} Elf skulle faaes Smaa Lax, Smaa Torsk skulle ved Munden af Elven og fanges, og skulle her og Smaa flyndrer faaes; imod Aftenen foer Fersleff, ieg og Styremanden i Land at see Landsens Leilighed, og var her et meget Smogt Land, som falder deylig slet, det Vanskeligste skulle vere, om der en Colonie skulle oprettes, for fersk Vand, thj der er en temelig Lang Vej op at faa fersk Vand³⁾. Skulde og vere tenchelig at det fryser ganske bort om Winteren, saa der aldeelis icke fersk Vand skulle vere at beko^{me}.

Den 25 dito om aftnen foer Fersleff og ieg med 4re af mine Folck med store Baaden fra Skibet Synder efter til viire bay⁴⁾ at Recognisere om Landetz og Stædetz Situation og Egenkab; Viirebay er en meget skøn Havn, Huor der er ikke andet end hvid Sand grund, og Sleck eller Lær grund Jblant; alt i fra den Øe som liger uden for Bayen⁵⁾ Huor der er opreist en Ware, eller Steen paa og Jnd efter er der under Holmen, eller Øen hvor Waren staaer paa, 8 à 9 fafner Sand grund, og

¹⁾ Jakobshavns Isfjord.

²⁾ En stor bugt et par km. sydfor Cloushavn. L. F. Haan giver en ganske kort beskrivelse af den.

³⁾ Fra en stor sø 1 km. oppe i landet. Hertil overbæres konebaade og fra dens anden side atter til den store fjordarm Tasiussaq paa Jakobshavns isfjords sydside.

⁴⁾ Christianshaabs Bugt.

⁵⁾ Oqaitsoq (Rypeholmen).

kand Skibe der lige i Beskøt for alle Slags Winde og er en god platz at lige fra.

Bemelte Øe eller Holm, og ind i bayen er 8 : 7 : 6 : 5 : 4 : og der fra til $\frac{1}{2}$ ^{ten} ind i bayen 3 fafner, alt Jefnt Sand grund, og en Kabel Lengde fra Landet $2\frac{1}{2}$ og $2\frac{1}{3}$ fafn Sleck og Sand grund, saa der kand lige i den Bay, om der var een Flaade af 50 Skiber, sikker og vel for alle Slags Winde, men maae ligge forløyet for Anckere, thj der i bayen er ingen Steen, eller Aabarer¹⁾ at gjøre Landtou fast udi; Ja ind i Bunden af Bayen er saa skøn pladtz om et Skib kom der ind med stormende og forlæget²⁾ Veir og hafd [h]verken Ancker eller tov i Skibet da kand de dog bringe Skibet in Saluo, og sætte der paa Slicket uden Skade; Hvad sig Landet angaar til en Bygnings platz, eller om der nogen Colonie skulle oprettes, da er det et deyligt Jefnt og Slet Land³⁾, med en Slet Plan, hvorpaa kunde bygges mange Huuse, ia om det var en heel Bye; Jmellem bem^{te} slette Plan ligger 2de ferske Vande⁴⁾, hvoraf en hver er $\frac{1}{2}$ fierding af en tysk Miil lang, og huor Vandene er bredest saa vit over som en 3 pund^r Canon kand belange, og er ellers bem^{te} plan $\frac{1}{2}$ tysk Miil lang; Jorden falder der meget feed af Leeragtig Grund, som der falder, og er der en deel Græs og Smaa tuer; Saa at om So^meren der vel kunde 20 Oxer have sin Underholdning, og er der Steen og Leer nock om Huuse skulle bygges, saa deraf ingen Manqvement skulle være; Torve skiær haver ieg der ikke fornummet⁵⁾, mens i Biergene paa den Nordre Side, var noget Svovelagtig Materie med Kraache Guld og Kraache Sølf⁶⁾ i, hvoraf vi een Prøve med tog; Saa og af Jorden; Vi saae og Foed Spoer af Reens Dyr, og Rybber (!) og Harrer (!) opholder sig her i mengde, thj der er nock Føde for dennen; Gatted⁷⁾ af Viere Bay strecker sig ost og west og er Viere Bay god at kiende af at der uden for, og Synden

¹⁾ Aubarren — kystbarre, havstok.

²⁾ Uheldigt, hindrende (Kalkar: Ordbog over det ældre danske Sprog V, 284).

³⁾ Ikke Christianshaabs nuværende plads, men paa havnens inderside ved »Bryghusbugten«, hvor da ogsaa kolonien først blev anlagt.

⁴⁾ ∴ pladsen ligger mellem to søer, jfr. ogsaa Fersleffs rapport.

⁵⁾ Der findes rigeligt deraf i omegnen og paa øerne.

⁶⁾ Krageguld og Kragesølv ∴ glimmer (Vidensk. Selsk. Ordb. III 296—97).

⁷⁾ Gat — snævert indløb til en havn eller sø (Vidensk. Selsk. Ordb. II 348).

for, ligger 7 à 8 Ejlander eller Holmer og i Sær et Langt Ejland som ligger uden for¹⁾; Coursen fra Disko-Reed og till viere Bay er S: O: t. S: 9 Mile.

Den 26. ditto om Aftenen Kl. 8 kom Vi med store Baaden om bord til Skibet igien.

Den 27. ditto Middags tiider Vinden N: N: O: Laber Kulte gick Vi Seigl fra Sandbay og kom Vi

Den 28. ditto Middags tiider til anckers i Spiring Bay²⁾ paa 3 à $2\frac{1}{2}$ fafn god sleck grund; Vi fortøede med vort Ancker og laae her beskytt for alle Søevinde og kand der i Bayen ligge mange Skibe³⁾ og er der over alt en god Leer grund; Saa vit er mig vidende, det Resterende haver Matthias Ferslef Eder udførligere Relation angivet

Haabetz Colonie, den 23. Julij 1727.

Ebbe Mitzel.

2. Fersleffs Rapport.

Til at efterleve dend Skipper Ebbe Mitzel saavel som mig til Reisens befordring Nord Efter, af Samtlig Raadet paa Haabets Colonie medgifne Ordre, har mand giort ald mulig flid, og ved Ankomsten til de beordrede Grendser, udspurdt hos Grønlenderne, og til deels self øyensiunlig seet og erfaret Efter følgende;

1.

Descko Rehd paa 69 Grad: 8 M: beliggende, hvor Vi den 16. Junij med Skibet ankom, var jeg tillige med Skippern paa Land, for at informere os om Steenkullen med Videre, der forefandt man et sandigt Land, med Sand Sletter og Bæncker, strekkende sig vel en Miil op til Lands, hvor imod lod sig tilsyne store Steen Klipper, som ovenpaa Siuntes at være gandske slette, med Sne og Js belagte. Lige ud for hvor Ancker pladtzen er, sees ved Sø Bredden en liden Steen Klippe, strekkende sig langs Søe Kanten, ungefehr et godt Refle skud, Huilchen af de Hollandske kaldes Schantz⁴⁾, den er og, ved Guds Almægtighed, saadan skabt,

¹⁾ Savik.

²⁾ Den inderste del af Sydostbugten bag øerne Akugdilit, Sárdlat og Uiordleq. Beskrevet af L. F. Haan. Spiring betyder lodde (angmagssaq).

³⁾ Haan: bekvem til at rumme en hel flaade af skibe.

⁴⁾ ∴ Skanseklippen, et par km. vest for udstedet Skausen, »Ancker pladtzen« har da været lige vest for klippen (hvor kysten trækker sig lidt tilbage, men hvor der i virkeligheden ingen havn er) thi kun set herfra kan denne siges at »strække sig langs søkanten«.

som den med Flid af Mennisker, til saadant kunde være forarbeidet; Landet med Søe Kanten om endskiønt det ikkuns er bare Sand Grund, med gandske kort Lyng bevoxen, og utienlig til at dyrke, er den dog i Manqvement af een bedre Stæd, Slet og beqvem nok til at oprette Huus Vaaninger paa; Men Vand feilede vel Vinterdage, thi om endskiønt her løber en Elf |: hvor efter Beretning af nogle Grønlænder man her antreffede faaes smaae Lax om Someren, som ere til $\frac{1}{2}$ al: lange, og skall voxer over alt i Bugten som mig og siden blev berettet ej vare længere |: saa er det dog tencheligt, at den om Vintern, formedelst sterk frost, bliver udtørket, og samme er det eeniste ferske Vand, man der kunde forneme; desfor uden er og meget besværligt, med Sydl: Vinde at komme med noget Fartøyet der til Land. Steenkullen fantis en kort halv fierdings Veigs østvart fra Schantzen¹⁾, udskydende en Aare 1 fvn. breed i en Sandbacke, ungefær 3 fvn. høydte tet med Søen, Huor man tog en Prøve, baade af Sanden og Kullen, det uanseet gick man dog et lidet Stykke op fra Søe Kanten i Tanche, at see nogen Tegn til samme Kull Aare længere oppe; Hvor man og fant over alt i Sanden af bem^{te} Kul, og endelig til Slutning treffede Aaren igien, som strekkede sig N: O: op mod Fieldet, som det lod sig ansee, og man kunde slutte efter øyesiun skulle der ikke blive Manqvement paa Kul for mange Aar, naar de blive udarbeidet |: hvilket uden stor Besværing formedelst de findes i Sanden vel skulle lade sig gjøre |: om end aarlig nogle Skibs Ladninger der fra bleve afhendtet. Grønlænderne foredrog ellers, at til 1 Miil Veigs Norden for denne Stæd, med Søe Kanten, var end meere af saadanne Kul at faa; de berettede og at der under Descos Rehd skall om Foraaret naar Jsen er borte vere den beste Hvalfangst, hvor Hollænderne og mesten deels fiske. Herfor-uden Udspurtning hos oftbem^{te} Grønlænderne, alt hvad som i fremtiden kunde eragtes tienlig at vide, hvilket tillige med de andre Beretninger, her efter findes anført.

2.

Rohde Bay paa 69 G: 3 M: beliggende Cour- sen O: S: O: fra Descos Rehd $5\frac{1}{2}$ Miile, ind paa faste Landet, hvor man den 19. do. igien kom til Anckers er et Land, som til nogen Bygnings platz fantes ganske u-tienlig, der forefant ieg en

¹⁾ Ved det nuværende udsted.

ganske Svovelagtig, med Jern Rost beblandet Materie i Fieldet, desligeste og ungefær $1\frac{1}{2}$ Miil S. O.vart, fra der Skibet laae¹⁾, fandtes og af samme art, men dog med een glimmende Sand hos, af hvilke 2de Sorter haves Prøve; hos Grønlænderne, som der forefant, efterlod ieg ej heller saa vit mulig var at efter forske, de Ting tienlig kunde vere.

3.

Sandbay liggende paa 68 Grad: 46 M: Cour- sen Synden fra Rohdebay $4\frac{1}{4}$ Miile, hvor Vi den 22. nest efter gick til Anckers, befant man Landet slet langs Søe Kanten, men til Bygnings platz |: formedelst der ej var noget tilforladelig Vand |: u-beqvem, Jorden der over alt med gandske kort Lyng bevoxen, bestaaer af hviid Sand, med Leer tilsammen blandet, og ej dyrkendes. Jeg var og med Styrmanden ved Jsefiorden²⁾ for at see om der ej iblant Jsen var aabet Vand. Men befant det at ligge gandske tet tilpacket Fiorden ind igiennem med forfærdelige store Jsbierge, saa der ej var aabet Vand at see, og saas der over alt i Descos Bugten adspredde Jsbierge med andet smaae Js, som bemelte Fiord skyder fra sig. Der erkyndige ieg mig og hos Grønlænderne³⁾ om hvad fornøden var, iblant andet om de ikke var vidende, huorfra denne forferdelig Js som saaes i forbem^{te} Fiord maatte have sin Udspring. Huor paa de suarede sig ej herom at vere vidende, uden at den |: som vel er tencheligt |: maatte komme fra det sig langs paa Landet strekkende Græselige Js Field; ellers berettede de, at ud paa Høsten driver bem^{te} Js til deels ud af Fiorden til Søes, saa de kand fare et langt Støcke Veigs ind paa Kobbefangst.

4.

Som man var nu paa Højderne, huor een beqvem Bygnings platz maatte udsøges, og man enda til Dato ingen hafde funden, Resolverede ieg tillige med Skipperen, at reise med Baaden til viire Bay, som er S: W: 2 Miile fra Sandbay paa 68 Grader 41 Minut. Huor Vi og antreffede een meget beqvem Pladtz til at bygge paa, Nemblig 1 Dall 1 fierdings Veigs lang og et temmelig Canon skud breed strekkende sig ungefær i N: W: og S: O: Huor der er ved den N: W: Ende et fersk Vand

¹⁾ Kort nord for Jakobshavn.

²⁾ Jakobshavns Isfjord.

³⁾ Ved de ældgamle Bopladser Syd for Isfjorden: Ege, Igdumiut, Qaersormiut og Narssarmiut.

1/2 fierding Veigs langt og mestendeel 1/2 saa bred; Jligemaade er og et megtig stor fersk Vand, paa den S: O: Ende af bemelte Dahl, huilchet man ej kunde see Enden paa, formedelst det strekkede sig ostvart ind imellem Fieldene. Lær, Steen og Torv fantes der og icke til at bygge med¹⁾, og bestaar mestendeel Jorden af Leer og Sand Grund, dog fant man paa den Synder Side af Dahlen een Leeragtig Jord, hvor af er Prøve; under Fieldet paa samme Side fant ieg og i en Steen, som af Fieldet var udfalden een Gulagtig Kies, huilchen og haves Prøve af; ellers har man seet over alt i Fieldene, baade her og paa de andre Stæder man har været, een meget Svovelagtig med Jern beblandet Materie, ligedanned som den Prøve der haves fra Rodebay. Klipperne ere i sig self alt graa Berg; Torve Skier sees der ikke noget Tegn til, men som Stæden i sig self i andre maader er meget god, saa haver den og en god Naboe, Nemb- lig Disco, som kunde giøre den forsiunet med Kul, til fornøden Brænde, efter som der ikkuns er |: Cursen N: W: :| til 9 Miile over; Paa forbem²⁾ Platz kunde vel om Somren holdes Creaturer, men til Vinterføde, saa vit man for denne Tid har kundet seet og erfaret paa andre Stæder saa vel som der, var lidet eller indtet at faae.

Skiøtterie skall der icke, endten Vinter eller Sommer være nogen Manqvement paa; i det øvrige er der en meget god Skibs Havn, huor der kand lige mange Skibe i Beskotte, for alle Vinde, og een god Ancker grund, saa at om man kom der ind med et Skib foruden Ancker og tou, kunde det blive Salverit. Over alt er dette dend Eeniste Sted, saa vit man har været og seet her i Bugten, som medfører nogen ret Beqvemhed til en Bygnings platz.

5.

Grønlendernes Beretninger er in alles saa vit ieg har kundet udspurt Eenstemige, og er efterfølgende.

Drive Timer findes gandske Sielden noget af der paa Grentzerne; Løng og Kratskov, findes der ej som til Brænde, eller noget andet kand være tienlig; deris Huuse ere lige saa indrettede som her under Syd; Men i stæden for drive Stocker til Bygnings tømmer bruger de Hval Rebber og anden Been³⁾; Reensdyr, Harer og Ryper ere der over alt, icke i stor a bondence, men dog meere, end som

¹⁾ Modsat Mitzels beretning.

²⁾ Kan endnu ses i husruiner.

her Søer efter, eller paa Grentzerne ved Colonien. Smaae Laks faaes der paa adskillige Stæder om Somern, men ej store; Smaatorsk faas og under tiiden, men dog sielden, anden Slags Fisk haves der ikke uden Lodder og Rong Kall⁴⁾, hvilcke haves i overflødighed! Hvalfiske ses der ej om Vinteren, alleniste om foraaret, saa snart Jsen er af Bugten, da de begynder at fiske, som og varer til noget udi Junij Maaned, da den igien bort gaar. Jsen ligger om Vintern over Heele Bugten, dog til deels gandske tyndt, og gaaer ikke bort førend sidst i April, Eller først i Maij, da mand kand fahre huor man vil fra faste Landet; de kiører paa een Slede om Vinteren, som under med Hvalbeen er belagt. Hvilken 4 à 5 Hunde maa trecke ud paa Bugten huor de ved deris dertil giørde Huller i Jsen skyder Kobber, Hvidfisk og Hval Ross, Eenhiørning faaes der Sielden.

6.

Hvad Skibes overvintrende angaar, formedelst Hvalfangsten der i Bugten, da synes mig Saadant for de Omkostninger der paa vilde følge at være u-nødvendigt⁵⁾, thj til dend Tid som efter Beretning Hvallen der faaes, kunde efter mine Tancher Vores Skibe ligesaa vel som Hollendernis overkomme, eller og Colonien der med behøvende Folck og Chalupper med Fleet⁶⁾ til Fangsten blive forsynede, da der uden Skibes Nerværelse, meget vel kunde fiskes indtil Skibe kunde ankomme, og Tiden destoe bedre i Agt tages.

7.

Hvad den post haver været angaaende, at søge Jnd imellem Sydbay⁴⁾ og Refkol⁵⁾, formedelst det der strandede Skib⁶⁾, da har det paa voris Udreise formedelst stormende Veirligt, ej kundet lade sig giøre, og nu paa Hiemreisen efter som Tiden mest var forløben, kunde ikke Resolveris til at Løbe der ind; Ellers haver mand hørt af Hollænderne der Nord, at bem²⁾ Skib skall være omkast og fuld af Vand, og vell tenkelig at Hollænderne haver vel bort taget Hvad som kunde faaes, naar de har været ved Stæden som de berettede.

¹⁾ Stenbider.

²⁾ Det forsøgtes dog i aarene 1778—82, men viste sig gandske rigtigt for bekosteligt.

³⁾ 2: linegods, harpuner o. a. hvalfangstredskaber.

⁴⁾ Jsortoq; her anlagdes kol. Holsteinsborg først.

⁵⁾ Umánaq ved Agto.

⁶⁾ Om dette er intet bekendt.

8.

Handelen i Bugten betreffende, da om endskiønt det for os denne Gang har været lidet eller indtet, som icke er at forundre offer som her siden in Medio Maij Stetze har været Handels skibe af huilcke man endnu antrefte 5 Støcker som efter egne Beretninger alle hafde giort saadan Handel, at de var uden Skade; Saa er ieg dog forsikkert, at af alle Colonier, som her paa Landet kunde blive oprettede, skulle dog dend som oprettedes [i] Desco Bugten, naar dend med fornøden Folck og Fartøger blev forsynned og Hollændernis Handel afskaffede, blive dend Profitabelste.¹⁾

9.

Kand heller ikke forbigaaes io at melde huorledis Landsens Jndbyggere bliver beegnede af de her paa Landet farende Fremmede Skibe. Hvilcke efter Beretning af Grønlenderne, naar de i Deris Nerværelse dræber een Hvalfisk, bliver dend Dennem uden nogen Betalning at regne imod Deris Vilie gandske fra tagen, som dog er tvert imod dend Dennem af Deris Øfrigheder fra Vedkommende Stæder gifne Ordres.²⁾

Men dette gandske u-anseet haver dog en Hamburger i denne Sommer |: efter Beretning af hans egne Folck, som ieg talte med kort førend Vores arrivement i Desko Bugten :| Jligemaade taget med gewalt, Een half Hvall med behøvende Barder fra Grønlenderne under Desko Ejlant, og om endskiønt de paastod Betalning derfor, nød de dog ej andet, end blev truet, med Hug og Slag; alt foreskrefne som er hvad ieg for min part ved Reisen kand have observerit, og i Sandhed saaledis befunden, vilde ieg ønske at maatte ansees som en fornøvelig Efterretning for denne Tid; Efter som alt mulig Flid er bleven anvendt af

Hucherten d'Jonge Maria, *M. A. Fersleff.*
d. 13. Julij 1727.

3. Hans Egedes forslag.

Saa som Mand med Skipper Mitzels og Mathias Ferslefs tilbage Komst norden fra haver fornumet at udj Hvalfisk Bugten³⁾ paa 68 og 69

¹⁾ Fersleff blev selv bestyrer af Christianshaab 1738—39. Her styrtede han ned fra loftet, blev optaget som død og laa længe syg derefter.

²⁾ Jfr. nedenfor.

³⁾ Diskobugt.

grad \underline{e} er god Leylighed till en Colonies oprettelse og end efter Vidende dend beste og profiteligste Handel, umeldet Hvalfiskeriet, som der skeer og kan skee med stor profit da var det i alle Maader tienlig at der og en Colonie kunde blive satt; Vel kunde det lade sig gjøre at mand fra Colonien Nepisene¹⁾ med beqvemme Baader og Fartøyer og kunde befare den Sted for at handle, og i saa Maade mesten udrette det samme, som om en Colonie var der paa Stedet; dog som Øjemercket er at tvinge de Wilde til Lydighed og Skichelighed etc. uden hvilket som melt intet til Deris grundige Omvendelse, kand udrettes, da er det meget fornødenhed at og der en Colonie bliver stiftet; Thj mand var ellers alt for langt fra Dem, og skulle vinde Lidet med Dem, helst efterdj der opholder sig det meste Folck. Naar nu Hollændernis Handel aller naadigst blef forbudet |: hvor imod [de] sig, efter deris egen Forlydelse for os, slet ingen Handel her paa Cousterne ville foretage saa snart saadan Kongl: Forbud blev Publicerit :| og de der Boende Wilde af veris for Maintenerede for dend Overlast og U-billighed som de der fischende Hollændere tvert Jmod Deris Egen Øfrigheds strenge og alvorlige Forbud Anno 1720²⁾ fore over mod dem i det de ofte tage deris Hvalle fra dem som de haver fischet, da skulle net Guds Hielp vel profiten vere voris;

Paa denne Maade bliver de Wilde, paa denne heele Lands Side indsperrit, og kand rett vell underkastes og holdes J tvang. Og naar saa skeer da er Veyen banet for Missionen, at der med Tiden kand udrettes noget ved dend, hvis icke, da er alt-sammen Jntet bevent; Betræffende det Forslag med Dygtige Catecheters Bereedelse i fædrene Landet som hid maatte forsendes til de Wildes Underviisning, indtil det forslagne Grønlandske Seminarium³⁾ kunde komme istand, da der af Catecheter kunde udtages; Som og allerbest er beqvem frem for voris Continuerlig at opholde sig

¹⁾ Colonien Nepisane paa en ø i munden af Holsteinsborgs fjordkompleks anlagdes 1724, men nedlagdes aaret efter og bygningerne brændtes af Hollænderne. Nu foreslaas den genanlagt af Raadets medlemmer. Det skete 1728, men 1731 nedlagdes den for stedse og Hollænderne brændte atter det efterladte.

²⁾ Plakat, udstedt af Generalstaterne, om at enhver søfarende, som forulemper de indfødte, skal miste sin gage, ja endog kan straffes som sørøver.

³⁾ Til uddannelse af indfødte. Trods planens genoplivelse flere gange realiseredes dette først 1845.

hos Sine Landsmænd. Da er mig faldet Jnd at det dermed for det første faar at beroe, forhaabendes at Grønlænderns ungdom mesten lige saa snart der till schall kunde habiliteris, dog maae foruden de 2de Missionairier ved hver Colonie ogsaa een Jnformator à parte til Deris Underviisning beschiches;

Jmidlertid kunde nest den allerhøyestes Velsig-nelse, nogen Capital tillegis hvor af mand siiden kunde vere mægtlig at giøre tilstrækkeligere Anstalter til Missionens ønskelige Befordrelse; Dette

bliver da til Slutning mine u-forgribelige Tancher till Desseninets fortseltelse og Nøtte.

Grønland, dend 2. Aug. 1727.

Hans Egede.

Oven anførte Forslag om Een Colonies Op-rettelse nord J Bugten paa 68 å 69 grad_u Siunes mig at vere for Desseninet meget nyttig, og der for det gierne underschriver.

Grønland ut Supra.

Jacob Gelmeiden.

Mindre Meddelelser.

Afrika burde vel egentlig nu kaldes »Den nye Verden« i Stedet for Amerika. Ganske vist har Afrika været kendt i Evropa fra Tidernes Morgen, derimod som bekendt ikke Amerika; men det er dog først i den nye Tid, at Afrika er bleven gennem-rejst og udforsket, saa man nu i det væsenlige kender, populært talt, hele Verdensdelen. I videnskabelig geografisk Forstand er der derimod endnu stadig et overordentligt stort Arbejdsfelt. Men takket være de mange ud-mærkede geografiske Rej-sende, der har arbejdet i Afrika, kan nu Eksploi-tørerne tage Fordelen ved Udnyttelsen af de Oplys-ninger, der tilflød dem fra de som Regel lidet belønnede Forskere. Afrika har i de senere Aar-tier mere og mere tiltrukket sig Opmærksomheden i Evropa. Blikket begyn-der at vende sig noget fra Asien, Verdens ældste Kul-turverdensdel, til Afrika, Verdensdelen uden Kultur i Hovedsagen. Det vil sik-kert blive lettere for Ev-roperne at arbejde i det store kun lidet udnyttede Afrika end f. Eks. i Syd-

